

Vilniaus augustinų bažnyčios vargonai

Liudas Jovaiša

Vilniaus universitetas, Istorijos fakultetas

Universiteto g. 7, LT-01131 Vilnius

liudas.jovaisa@if.vu.lt

Straipsnyje sprendžiama XVIII a. antroje pusėje Vilniaus augustinų bažnyčioje pastatyto, vėliau į Vilniaus katedrą, o iš ten – į Naujojo Daugėlišio bažnyčią perkeltą vargonų instrumento autorystės byla. Apžvelgus nuo seno turimus duomenis (1861 m. užfiksuotą perstatyto instrumento dispoziciją) ir jais remiantis pasiūlytą Girėno Povilionio interpretaciją, pristatoma ir įvertinama naujai atrastame 1808 m. autentiško instrumento apraše pateikta informacija. Remiantis ja ir Povilionio atradimu Naujojo Daugėlišio vargonų instrumente, Vilniaus augustinų bažnyčios vargonai priskiriami meistro Mikalojaus Jantzono autorystei, drauge išryškinant savitus jų bruožus.

Reikšminiai žodžiai: Vilniaus augustinų bažnyčia, Vilniaus katedra, Naujojo Daugėlišio bažnyčia, Vilniaus vargondirbystės mokykla, Mikalojus Jantzonas, Joana Kotryna Jantzonaitė.

Barokiniai Vilniaus augustinų bažnyčios vargonai – vienas iš ne-daugelio šios suniokotos šventovės įrangos elementų, kurie, išblaškyti po įvairias vietas ir patyrę permainų, išliko iki šiol. Šio instrumento sukūrimo aplinkybės nedokumentuotos. Iki šiol žinota tik tiek, kad 1857 m. po bažnyčios uždarymo, perkėlus vargonus į Vilniaus katedrą, jie buvo perdaryti ir padidinti¹. Apie tai 1861 m. rašė kun. Janas Galiczius, pateikęs *jau pers-tatytų* vargonų dispoziciją. Jo pastebėjimu, tai buvo ketvirtas pagal dydį ir meistriškumą instrumentas Vilniuje – po didžiausių Šv. Jono bažnyčios, meistriškiausių Šventosios Dvasios bažnyčios ir trečiaisiais įvertintų Bernardinų bažnyčios vargonų. Giliai įsispaudžiantys klavišai darė katedros (buv. Augustinų bažnyčios) instrumentą nepatogų groti, garsas buvęs sti-prus, bet kiek „abejojantis“, o pavieniai tylūs balsai skambėję saldžiai ir mieliai². 1888–1889 m. meistras Juozapas Radavičius katedroje dar kartą padidino senąjį vargonų prospektą ir jame vietoj senojo instrumento su-montavo visiškai naują; nuo tada prospekto išvaizda nebesikeitė. Senieji (ir jau kartą perdaryti) Vilniaus augustinų bažnyčios (katedros) vargonai tuomet perkelti į Naujojo Daugėlišio bažnyčią³. 1893 m. čia naujus var-gonus pastatė meistras Florijonas Ostromenckis. Minėtasis meistras į savo kūrinį integravo senojo instrumento fragmentus (keturias oro skirstymo dėžes, dalį medinio vamzdyno – fleitinius balsus: 16 pėdų balsą *Bourdon* ir 8 pėdų balsus *Flaut major*, kurie pervadinti atitinkamai *Gedackt* ir *Lieblich Gedackt*)⁴. Taigi senųjų Vilniaus augustinų bažnyčios vargonų balsą, kaip savotišką baroko dvasios reinkarnaciją kitos epochos kūne, iki šiol galima išgirsti Naujajame Daugėliškyje.

Vilniaus augustinų bažnyčios vargonai: ligšiolinė žinija ir interpretacijos

In situ ištyręs Vilniaus katedros ir Naujojo Daugėlišio vargonus bei remdamasis XIX a. viduryje Galicziaus pateiktais duomenimis, vargonų is-torikas Povilionis atliko hipotetinę Vilniaus augustinų bažnyčios barokinio instrumento išvaizdos ir sandaros rekonstrukciją⁵. Ji apima du aspektus:

- 1 Girėnas Povilionis, *Vilniaus vėlyvojo baroko vargondirbystės menas Lietuvos Didžiojoje Kuni-gaikštystėje* (Vilnius: Vargonų paveldo centras, 2013), 223–224.
- 2 Jan Galicz, „O organach w Wilnie“, *Ruch muzyczny*, nr. 9 (1861 II 15/27), sk. 129–130.
- 3 Plg. Rimantas Gučas, *Lietuvos vargonai*, katalogas (Vilnius: Petro ofsetas, 2013), 534; Povilio-nis, *Vilniaus vėlyvojo baroko vargondirbystės menas*, 224.
- 4 Povilionis, *Vilniaus vėlyvojo baroko vargondirbystės menas*, 226.
- 5 Ibid., 222–223, 225.

a) instrumento išorinę išvaizdą (vamzdyną talpinančios spintos, vadinamos prospektu) ir b) jo konstrukciją bei garsinį „turinį“.

Mėginant rekonstruoti autentišką Vilniaus augustinų bažnyčios vargonų prospektą vaizdą, pirmiausia pastebėta, kad dabartinis Vilniaus katedros instrumentas niekaip netilptų į gerokai ankštesnę Augustinų bažnyčios erdvę, ir konstatuota, kad:

autentiškas vargonų prospektas turėjo būti nepalyginamai žemesnis, vieno tarpsnio. Jo viršuje centre galėjo tilpti tik karaliaus Dovydo skulptūra, o šiuo metu ant šoninių bokštų stovinčios skulptūros pirminėje vietoje stovėti negalėjo dėl žemų skliautų. Jei ant vargonų bokštų kokios nors skulptūros ir buvo, jos turėjo būti mažesnės (vadovaujantis analogais galėjo būti du trimituojantys angelai, t. y. įprastas skulptūrų triptikas).

Antra, ištyrus vargonų vidų, kur akivaizdžiai matyti skirtingi prospektų rėmo medienos apdirbimo, patamsėjimo, medinių detalių sujungimo fragmentai, nustatyta, kad autentiškas Augustinų bažnyčios vargonų prospektas turėjo du didžiuosius vidinius dabartinio prospektą bokštus su juos juosiančiais laukeliais ir antro tarpsnio trijų laukelių grupę. Atlikus rekonstrukciją, išvėlta tipinė Vilniaus vargondirbystės mokyklos prospektų kompozicija, „vizualiai ypač artima Vilniaus meistro Jantzono 1781–1783 m. sukurtų vargonų prospektui Budslavo bazilikoje (buv. bernardinų bažnyčioje)“⁶. Tiek Augustinų bažnyčios vargonų prospektų rekonstrukcija, tiek medinių vamzdžių apdirbimo būdo ir detalių panašumas su Budslavo instrumento analogais leido iškelti Augustinų bažnyčios vargonų autorystės atribucijos prielaidą – priskirti šį instrumentą Vilniaus vargondirbystės mokyklos „šalui“ Mikalojui Jantzonui (1720–1791). Remiantis panašumu į 1781–1783 m. statytą Jantzono instrumentą Budslavo Bernardinų bažnyčioje, vilniškiai vargonai datuoti 1780–1785 m. ir priskirti šio meistro dviejų manualų instrumentų (bernardinų bažnyčiose Vilniuje, Budslave, Tytuvėnuose ir Troškūnuose, karmelitų bažnyčioje Linkuvoje, taip pat Kurtuvėnų parapijėje bažnyčioje) grupei⁷.

6 Ibid., 225.

7 Ibid., 41, 43, 50–51, 229.

Kitas atlikto tyrimo rezultatas – išvada, kad, Augustinų bažnyčios instrumentą perkėlus į Vilniaus katedrą, buvo paaukštinta centrinė prospekto dalis: ant naujai pagaminto apatinio tarpsnio pakelta centrinio bokštelio ir gretimų laukelių grupė, o apatinio centrinio bokštelio ertmėje pastatyta angeliuko (amūro) skulptūra⁸.

Kitaip nei prospekto rekonstrukcijos atveju, kai buvo galima remtis pirminiais šaltiniais (rekonstruotoje vamzdyno talpykloje išlikusiais senaisiais struktūros elementais), antruoju – vargonų sandaros – aspektu ligšiol teko vadovautis tik netiesioginiu, antriniu šaltiniu – 1861 m. paskelbta jau perdaryto (padidinto) katedros instrumento dispozicija. Pastebėta, „kad pirmame ir antrame manualuose panaudoti tipiniai Vilniaus mokyklos meistrų registrai“; atmetus rekonstrukcijos metu neabejotinai pridėtus 6 pedalų balsus, konstatuota daug sutapimų ir su Budslavo vargonų dispozicija⁹. Palyginus Vilniaus katedroje perstatytų vargonų ir Budslavo vargonų dispoziciją (žr. priedo dalis B ir C)¹⁰, matyti, kad iš 18 Vilniaus katedros vargonų registrų 12 (t. y. du trečdaliai) sutapo su Budslavo instrumento balsais. Be to, Vilniaus katedros vargonų I manualo *Flaut travers 4'* sutinkama Budslavo II manuale, o vilniškio instrumento II manualo *Jula 4'* ir *Octava 2'* iš esmės atitinka balsus budslaviškio I manuale. Taip žiūrint, instrumentų balsyno sutapimas išeina dar didesnis – 15 balsų iš 18, arba penki šeštadaliai. Vis dėlto rimtesnių išvadų šis palyginimas neleido daryti dėl to, kad iki galo nebuvo aišku, kurie XIX a. viduryje aprašyto Vilniaus katedros instrumento balsai buvo paveldėti iš barokinių vargonų, o kurie pridėti vėliau. Taigi klausimai tiek dėl autentiško Vilniaus augustinų bažnyčios vargonų balsyno, tiek dėl jų panašumo į Budslavo vargonus, galiausiai – ir dėl jų autorystės atribucijos liko atviri.

Vilniaus augustinų bažnyčios vargonų 1808 m. aprašas ir jo reikšmė

Į aukščiau iškeltus klausimus leidžia – bent iš dalies – atsakyti ir žingsnį pirmyn Vilniaus augustinų bažnyčios vargonų byloje įgalina žengti nedidelis (vos 1 puslapio apimties) atradimas Lietuvos valstybės istorijos archyve (f. 604, ap. 1, b. 6690, l. 9v). 1808 m. Švč. Mergelės Marijos

8 Ibid., 224.

9 Ibid., 226–227.

10 Čia pateikiamą dispozicijos palyginimą (B ir C) parengė ir paskelbė G. Povilionis (*Vilniaus vėlyvojo baroko vargondirbystės menas*, 227).

Paguodos bažnyčia ir dalis augustinų vienuolyno pastatų civilinės valdžios sprendimu buvo perduota naujai įkurtai institucijai – Vilniaus vyriausiajai kunigų seminarijai. Tuo metu sudarytas itin detalus Vilniaus universiteto (jam buvo pavaldi naujoji seminarija) žinion perduodamų pastatų ir jų įrangos bei inventoriaus aprašymas ir įkainojimas¹¹. Šį darbą atliko įvairių sričių ekspertai – gubernijos architektas Karolis Šildhauzas, Vilniaus universiteto tapybos ir skulptūros dėstytojai, liejikas Jonas Samuelis Vėneris, keli mūrininkai (tarp jų – Jonas Boretis), dailidės, stikliai, šaltkalviai, kalviai, puodžiai. Inventoriaus apraše buvo apibūdinti ir vargonai. Juos apžiūrėjo ir 2730 rb. suma įvertino vargonų meistras Fridrichas Samuelis Jantzonas ir skulptorius Jonas Jelskis. Šiame tekste vargonai aprašyti kaip dviejų tarpsnių 15 balsų (visi jie išvardyti, žr. priedo dalį A) instrumentas, sudarytas iš dviejų 5 oktavų apimties (minimas 61 klavišas) manualų. Be to, 4 dumplių vargonuose būta akustinio būgno ir 8 varpelių žvaigždės bei dar likusios vietos trims naujiems balsams pridėti. Instrumentas buvo „baltai lakuotas“ ir puoštas dažytais ir auksuotais drožiniais bei skulptūromis; balsai buvo atidaromi geležiniais raktais-rankenomis.

Suradus neabejotiną duomenų apie Vilniaus augustinų bažnyčios vargonų instrumentą XIX a., dar iki jo perkėlimo į Vilniaus katedrą ir persitymo, galima grįžti prie ligšiolinių hipotetinių įžvalgų. 1808 m. apraše instrumentas aiškiai įvardytas kaip dviejų tarpsnių („kondignacijų“); tai prieštarautų hipotezei, kad senasis barokinis instrumentas buvęs vieno tarpsnio, mat Augustinų bažnyčios chore didesnis prospektas nebūtų tilpęs¹². Galbūt „dviem tarpsniais“ čia pavadintas prospekto cokolis ir „tikrasis“ tarpsnis?

1808 m. užfiksuota instrumento dispozicija leidžia konstatuoti, kad Vilniaus augustinų bažnyčios instrumentas buvo dviejų manualų ir turėjo 15 balsų. Juos visus atpažįstame 1861 m. Vilniaus katedros vargonų XIX a. vidurio dispozicijoje – skiriasi tik I manualo registro *Holfflet* ir *Flaut maior* pavadinimai, tačiau turbūt tai tik jų skirtingo įvardijimo (nominalijos, ne realijos) problema (neišliko autentiškas pavadinimo užrašas?). Matyti, kaip jau žinota anksčiau, kad, perkėlus į katedrą, senasis instrumentas papildytas pedalais (6 balsais); galima konstatuoti, kad buvo pridėti trys aukšti II manualo balsai – 4 pedų fleitinis registras *Jula* ir 2 pedų balsai *Flassflet*

11 Visa ši dokumentacija išliko tam reikalui skirtoje Vilniaus vyskupijos konsistorijos archyvo byloje; LVIA, f. 604, ap. 1, b. 6690.

12 Žr. 6 išnašą.

(fleitinis) ir *Octava* (principalinis). Pastebėtina, kad toks II manualo išplėtimas buvo savotiškai „užprogramuotas“ – kaip liudija XIX a. pradžios aprašymas, vargonų vamzdyne tuomet kaip tik būta vietos dar 3 balsams. Taigi II manualo padidinimas XIX a. viduryje esmingo prospekto pertvarkymo nereikalavo¹³; papildomai reikėjo vietos tik pedalų vamzdynui.

Be to, iki šiol manyta, kad, vargonus perkėlus į Vilniaus katedrą, manualinių klaviatūrų diapazonas galėjo būti praplėstas iki 5 oktavų (G'-g''')¹⁴. 1808 m. aprašas liudija, kad tokia neįprastai didelė klaviatūrų apimtis egzistavo jau tuomet ir tai nebuvo XIX a. vidurio rekonstrukcijos rezultatas. Tokio plataus diapazono vargonų itin reta ne tik Lietuvoje, bet ir Europoje¹⁵. Tai bene svarbiausia Vilniaus augustinų bažnyčios vargonų originali savybė – ir drauge bene didžiausia mįslė.

Kas buvo Vilniaus augustinų bažnyčios vargonų meistras? Spekuliacijos

Žinodami senojo instrumento dispoziciją, galime patikimiau pasvarstyti jų autorystės (ji hipotetiškai buvo priskirta meistrui Mikalojui Jantzonui) galimybę. Pirmiausia, lyginant Augustinų bažnyčios vargonus su Budslavo instrumentu (priedo dalis A ir C)¹⁶, konstatuotina, kad iš 15 vilniškių balsų 11 kartojasi atitinkamai tuose pačiuose Budslavo manualuose, o apskritai pastarajame instrumente nesutinkami tik du registrai – *Hol Flet 8'* ir *Principal amabilis 4'*. Kita vertus, registras *Hol flet* po vargonų perstatymo įvardytas *Flaut maior*, o tai atitiktų dar vieną Budslavo to paties aukščio registrą. *Principal amabilis*, nors tokia įvardijimo forma ir nesutinkama, bent iš dalies yra taip pat 4 pėdų principalinio balso Budslavo vargonų antrame tarpsnyje atitikmuo. Padarę šias išlygas, praktiškai visus 15 Vilniaus augustinų bažnyčios vargonų balsų galėtume rasti kiek didesniame (21 balso) Budslavo instrumente. Daugiau nei du trečdaliai Vilniaus augustinų bažnyčios vargonų registrų aptinkami ir kituose Jantzono didžiųjų darbuose – 31 balso Vilniaus bernardinų vargonuose (12), 24 balsų

13 Lig šiol manyta, kad „padidinus instrumentą, naujos ilgesnės manualų oro dėžės už senojo prospekto vienoje eilėje neišsitemo ir buvo išdėstytos dviem aukštais“; žr. Povilionis, *Vilniaus vėlyvojo baroko vargondirbystės menas*, 224.

14 Ibid., 226.

15 Ibid., 187.

16 Budslavo vargonų dispoziciją pateikė G. Povilionis (*Vilniaus vėlyvojo baroko vargondirbystės menas*, 227).

Tytuvėnų bernardinų vargonuose (13), 23 balsų Troškūnų bernardinų vargonuose (11)¹⁷.

Vargonus Lietuvoje tuo metu statė ne vien Mikalojus Jantzonas (kaip ir bažnyčias projektavo ne vien Johanas Christophas Glaubitzas), tad būtų rizikinga susitelkti tik prie vieno meistro asmens. Kita vertus, palyginimui dėkingų vargonų, be Jantzono, tiesiog neturime, nes kiti (Joniškio (Molėtų raj.), Siesikų, Vilniaus Šv. Jurgio, Vilniaus Visų Šventųjų, Vilniaus Šv. Teresės bažnyčių ir kt.) yra gerokai mažesni, tik vieno manualo, tad ir balsų parinkimo požiūriu kitaip komponuoti nei dvimanualiai instrumentai. Vilniaus vargondirbystės mokyklos meistrų (dažniausiai nežinomų) instrumentams specifiškai būdingi šie balsai: *Jula* – įvairaus aukščio; *Unda maris* – 8' arba 4'; *Flaut travers* – 8' arba 4'; *Sedecima* – 1'; *Salcinal* – 8', *Trompete* ir *Vox humana* – 8'; tas pat pasakytina ir apie papildomus įrenginius – akustinį būgną ir žvaigždę su varpeliais¹⁸. Dauguma šių registrų ir papildomi įrenginiai sutinkami ir Vilniaus augustinų bažnyčios vargonuose. Registro *Sedecima* trūkumas nestebina – jis būdingas daugiau balsų manuale turintiems instrumentams. Užtat į akis krenta tai, kad nėra labai populiaraus (ir visuose žinomuose Jantzono instrumentuose esančio) registro *Jula*. Kita vertus, tik Augustinų bažnyčios instrumente randamas registras *Principal amabilis*. Pastebėtina, jog aptariamų vargonų dispozicijoje nėra nė vieno aukšto (aukštesnio už kvintą – dviejų pėdų arba vienos) balso. Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad varpelių skaičius (8) Augustinų bažnyčios instrumente neįprastai didelis¹⁹.

Tad autentiškos dispozicijos atradimas Jantzono autorystės klausimą paliko atvirą. Svarbiausias (ir svarus) argumentas „už“ – didelis panašumas į kitus šio meistro vargonus, ypač į dydžiu, o gal ir chronologija artimiausią Budslavo instrumentą. Argumentai, verčiantys abejoti, – niekur kitur nesutinkamas 5 oktavų diapazonas, santykinai žemas balsų choras, Jantzono mėgto registro *Jula* trūkumas ir originalaus registro *Principal amabilis* buvimas. Vis dėlto, sprendžiant šią autorystės bylą, netikėtai atsirado vienas svarus įkaltis.

17 Šių instrumentų dispozicijas žr. *ibid.*, 177, 179–180.

18 *Ibid.*, 188–203.

19 Dažniausiai varpelių būta 4–6; žr. *ibid.*, 203.

Kas buvo Vilniaus augustinų bažnyčios vargonų meistras?

Autorystės įkaltis

Neseniai dar kartą apžiūrinėdamas Naujojo Daugėlišio vargonų (išlaikusių dalį Vilniaus augustinų bažnyčios instrumento vamzdyno) oro dėžes, Girėnas Povilionis aptiko popierių su lenkiškai rašyti besipraktikuojančios Joanos Kotrynos Jantzonaitės (Johana Katharzina Jantzonowna) parašu. Numanytina, kad dukters prirašytą lapą vėliau, dirbindamas instrumentą, bus panaudojęs Mikalojus Jantzonas, tad šis daiktinis „įkaltis“ iš esmės neginčijamai leidžia Vilniaus augustinų bažnyčios vargonus priskirti šio meistro dirbtuvei²⁰. Turint omenyje, kad Jantzonaitė buvo gimusi 1770 m.²¹, hipotetinis šio instrumento datavimas 1780–1785 m. laikotarpiu atrodo visai realus: tai turėjo įvykti jau po to, kai mergaitė buvo pramokusi rašyti, bet veikiausiai neilgai trukus, kai ji prirašė rastąjį popieriaus lakštą.

Išvados

Vilniaus augustinų bažnyčios vargonų autoriumi laikytinas Vilniaus vargondirbystės mokyklos įkūrėjas Mikalojus Jantzonas; jau anksčiau nurodyta jų sukūrimo data (1780–1785) yra visai tikėtina. Vargonai buvo dviejų manualų, turėjo 15 balsų. Artimiausias šio instrumento „giminaitis“ buvo Budslavo bernardinų konvento bažnyčios vargonai. Vilniaus augustinų bažnyčios instrumentas pasižymėjo Vilniaus vargondirbystės mokyklos meistrų kūriniams būdingais balsais ir įrenginiais (akustiniu būgnu, žvaigžde su varpeliais), tačiau turėjo ir savitumų: a) dispozicijoje figūravo balsas *Principal amabilis*, tačiau nebuvo registro *Jula* ir nė vieno aukšto (aukštesnio už kvintą) balso; b) žvaigždė turėjo daugiau varpelių (8) nei įprasta; c) manualinės klaviatūros išsiskyrė itin retai pasitaikantia 5 oktavų (G–g⁴) apimtimi.

Gauta — 2023 11 15

20 Apie atradimą G. Povilionis paskelbė 2022 m. balandžio 19 d. savo asmeninėje paskyroje Facebook socialiniame tinkle (<https://www.facebook.com/girenas.povilionis/posts/pfbid0NSeSvBoTSnRAHRBx3yUbe4a6NufDiTb1xXRWjDzQFDtFwXnQdtuy3nX7VkBjTuGl>), drauge pridėdamas ir atrastojo prirašyto lapo nuotraukas.

21 Povilionis, *Vilniaus vėlyvojo baroko vargondirbystės menas*, 40 (193 išn.).

Priedas

A. Originalioji Augustinų bažnyčios vargonų dispozicija (15 balsų)

Man. I: Bourdon 16', Principal 8', *Holfflet* 8', Salcynal 8', Flaut minor 4', Flaut travers 4', Octava 4', Quinta 3', Mixtura 3 f., Trompet 8'.

Man. II: Flaut maior 8', Quintadena 8', Vox humana 8', Unda maris 8', *Principal amabilis* 4'.

NB: Kursyvu pažymėti XIX a. viduryje kiek kitaip įvardyti, tačiau veikiausiai tapatūs vargonų balsai.

B. XIX a. viduryje į Vilniaus katedrą perkeltų ir perdarytų vargonų dispozicija (18 balsų; neįtraukus pedalų)

Man. I: Bourdon 16', Principal 8', *Flaut maior* 8', Salcynal 8', Flaut minor 4', Flaut travers 4', Octava 4', Quinta 3', Mixtura 3 f., Trompet 8'.

Man. II: Flaut maior 8', Quintadena 8', Vox humana 8', Unda maris 8', ***Jula* 4', *Principal* 4', *Flassflet* 2', *Octava* 2'.**

NB: Kursyvu pažymėti XIX a. pradžioje kiek kitaip įvardyti, tačiau veikiausiai tapatūs vargonų balsai; pajuodintu kursyvu – XIX a. rekonstrukcijos metu pridėti balsai.

C. Budslavo bernardinų bažnyčios vargonų dispozicija (21 balsas)

Man. I: Bourdon 16', Principal 8', Flaut maior 8', Salcynal 8', Quintadena 8', Flaut minor 4', Octava principal 4', *Jula* 4', Quinta 3', Superoctava 2', Mixtura 3 f., [Trompet 8'].

Man. II: Bourdon 8', Quintadena 8', Vox humana 8', Unda maris 8', Rorfflet 4', Principal 4', Flaut travers 4', Nassat 3', *Spielflet* 2'.

Šaltiniai

Lietuvos valstybės istorijos archyvas, f. 604, ap. 1, b. 6690.

<https://www.facebook.com/girenas.povilionis/posts/pfbid0NSeSvBoTSnRAHR-Bx3yUbE4a6NufDiTb1xXRWjDzQFDt-FwXnQdtuy3nX7VkBYjTuGl> (2022 m. balandžio 24 d. Girėno Povilionio pranešimas apie atradimą Naujojo Daugėlišio bažnyčios vargonuose).

Literatūra

Galicz, Jan. „O organach w Wilnie“. *Ruch muzyczny*, nr. 9 (1861 II 15/27), sk. 129–130.

Povilionis, Girėnas. *Vilniaus vėlyvojo baroko vargondirbystės menas Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje*. Vilnius: Vargonų paveldo centras, 2013.

Gučas, Rimantas. *Lietuvos vargonai*. Katalogas. Vilnius: Petro ofsetas, 2013.

Summary

The Organ of the Augustinian Church in Vilnius

Liudas Jovaiša

Keywords: Vilnius Augustinian church, Vilnius Cathedral, Naujasis Daugėliškis church, Vilnius organ building school, Mikalojus Jantzonas, Joana Kotryna Jantzonaitė.

The article aims to resolve the authorship puzzle surrounding the organ of the Augustinian church in Vilnius from the late 18th century. During the mid-19th century, this organ underwent a transfer to Vilnius Cathedral, accompanied by a reconstruction. Later in the 19th century, the components of the instrument – namely, the organ pipes and bellows – found their way to the parish church in Naujasis Daugėliškis, while the original organ case remained at the Cathedral. Subsequent reconstructions of both the instrument and its case left the initial concept of the organ shrouded in mystery until the discovery of the archival description dating back to 1808. Building upon this historical account and the recent findings of Dr. Girėnas Povilionis, the article posits that the Augustinian church organ in Vilnius was crafted by Nicolaus Jantzon, the eminent figure in the Late Baroque Vilnius organ building school. Furthermore, by considering the prevailing local organ building traditions of the time, the article identifies distinctive features of the aforementioned instrument.